

1.

Sens mojego życia. Kim jestem?

I. PROSPEKT WARTOŚCI

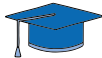
1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój intelektualny i moralny

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Poszukiwanie prawdy

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Kształtowanie dojrzałości osobowej

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Cel, jako odzwierciedlenie ludzkich dążeń, staje się źródłem sensu życia.
- Potrzeba autorytetu w procesie formowania własnej tożsamości i kształtu własnego życia.
- Życie człowieka jest powołaniem.

- Pytanie o sens życia, o własne miejsce w świecie i o ostateczne przeznaczenie – wyraża odwieczne poszukiwanie prawdy przez człowieka.
- Filozofia człowieka – najważniejsze systemy światopoglądowe i filozoficzne na przestrzeni wieków.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIA, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Odkrycie własnych zalet i wad jest motorem do twórczej pracy nad sobą¹.
- Praca nad sobą jest drogą do kształtowania pełni człowieczeństwa².
- Dojrzałość osobowa opiera się na asymilacji wartości.

Zasady

- Uczę się trzeźwej autorefleksji i samooceny.
- Ćwiczę się w podejmowaniu odpowiedzialnych decyzji i ponoszeniu za nie konsekwencji.
- Poszerzam moją wiedzę moralną i filozoficzną, aby mieć ukształtowany światopogląd.

¹ „Nawet czasem nie zaszkodzi, jak się nad sobą zamyślisz i zmartwisz. Nawet czasem nie zaszkodzi, jak się na siebie zgniewasz. To lepsze, niż gdybyś miał lekkomyślnie przeżywać swoją młodość i gubić wielki skarb, wielki, niepowtarzalny skarb, który w sobie nosisz, którym jesteś ty sam – każdy, każda. Tego nas uczy Chrystus, tego nas uczy Chrystus o każdym z nas i dlatego wam, młodym, nie wolno stracić z Nim kontaktu, nie wolno zgubić Jego wejrzenia, bo jeśliby to się stało, przestaniecie wiedzieć, kim jesteście, przestaniecie odczuwać, jakim skarbem jest każdy z was, życie każdego z was, osobowość każdego z was – jedyna, niepowtarzalna”. Jan Paweł II, *Homilia wygłoszona w czasie Mszy św. dla alumnów, młodzieży zakonnej i służby liturgicznej*, Częstochowa, 6.06.1979, w: tegoż, *Pielgrzymki do Ojczyzny: 1979, 1983, 1987, 1991, 1995, 1997, 1999, 2002. Przemówienia, homilie*, Kraków 2006, s. 114.

² „Odkrywamy więc siebie: odkrywamy w sobie człowieka wewnętrznego z jego właściwościami, talentami, szlachetnymi pragnieniami, ideałami – ale równocześnie odkrywamy słabości, wady, złe skłonności, egoizm, pychę, zmysłowość. Czujemy doskonale, że o ile pierwsze rysy naszego człowieczeństwa zasługują na to, aby je rozwijać i umacniać – to drugie musimy przewyciężyć, zwalczać, przetwarzać. W ten sposób – w żywym kontakcie z Panem Jezusem, w kontakcie ucznia z Mistrzem – rozpoczyna się i rozwija najwspanialsza działalność człowieka; nosi ona nazwę: praca nad sobą. Praca ta ma na celu kształtowanie samego swego człowieczeństwa”. Tamże, s. 113-114.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- O dojrzałości osoby decyduje rozpoznanie wartości, prawidłowa ich ocena oraz akceptacja.
- Człowiek rozwija swoją osobowość, kształtując swoje myśli, decyzje, wybory i czyny w duchu wartości.
- Podążanie ku wartościom jest odpowiedzią człowieka na jego pragnienie szczęścia.

Zasady

- Poprzez rozmowy, odpowiednie lektury oraz przykład własnego życia ukazuję dziecku potrzebę i piękno budowania swojego życia na wartościach chrześcijańskich.
- Uświadamiam mojemu dziecku jego talenty i zdolności oraz dobre cechy. Pomagam też ukierunkować jego wybory tak, by te dobre strony mogły być rozwijane.
- Nie boję się rozmawiać z młodym człowiekiem o jego złych zachowaniach, cechach lub wyborach, motywuję go do podjęcia pracy nad sobą.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Człowieka nie można mierzyć jedynie na podstawie jego osiągnięć. Człowieka trzeba mierzyć miarą rozpoznanych i doświadczanych wartości.
- Edukacja winna przyczyniać się do rozwoju całej osoby: jej zdolności intelektualnych, wymiaru duchowego, emocjonalnego i fizycznego.
- Szkoła jest miejscem nabywania cnót społecznych.

Zasady

- Reaguję na każdą formę dyskryminacji i poniżania uczniów słabszych.
- Nie ulegam negatywnej opinii większości, przyznaję każdemu równe prawo do szacunku i przemiany.
- Uczę moich wychowanków, aby stawiali sobie wysokie wymagania.
- Traktuję każdego ucznia jako niepowtarzalną osobę, nie jako materiał, który można dowolnie formować.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Uczniowie dzielą się na grupy. Każda z grup otrzymuje streszczenie definicji człowieka w ujęciu najważniejszych systemów filozoficznych i światopoglądowych. Na podstawie tych koncepcji mają zastanowić się nad tym, jakie konsekwencje historyczne i społeczne ma określona filozofia człowieka.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Młody człowiek posiada prawidłowy osąd siebie: jest świadomy swoich dobrych cech i wad. Kończąc okres edukacji szkolnej, ma określoną hierarchię wartości, potrafi zgodnie z nimi kształtować swoje życie, podejmować decyzje. Ma własne zdanie, którego potrafi bronić³.

1.10. ZAGROŻENIA

Atmosfera nudy, konformizmu i materializmu w rodzinie zabija zainteresowania, nie pozwala odkryć i rozwinąć zdolności, osłabia wysiłek konieczny do podjęcia pracy nad sobą⁴. Sytuacje przemocy, nacisku i nadużywania władzy w rodzinie lub szkole niszczą naturalną potrzebę stanowienia o sobie, odwagę podejmowania decyzji. Brak formacji intelektualno-moralnej oraz pozytywnych autorytetów zamyka młodemu człowiekowi drogę do odnalezienia pozytywnych wartości i wzorów, które pokierują jego życiem.

³ „Każdy z was, młodzi przyjaciele, znajduje też w życiu jakieś swoje «Westerplatte». Jakiś wymiar zadań, które musi podjąć i wypełnić. Jakąś słuszną sprawę, o którą nie można nie walczyć. Jakiś obowiązek, powinność, od której nie można się uchylić. Nie można «zdeztererować». Wreszcie – jakiś porządek prawd i wartości, które trzeba «utrzymać» i «obronić», tak jak to Westerplatte, w sobie i wokół siebie. Tak, obronić dla siebie i dla innych”. Jan Paweł II, *Homilia wygłoszona w czasie liturgii słowa skierowana do młodzieży zgromadzonej na Westerplatte*, Gdańsk, 12.06.1987, w: tegoż, *Pielgrzymki do Ojczyzny...*, dz. cyt., s. 481.

⁴ „Ta moc potrzebna jest, by żyć na co dzień odważnie, także w sytuacji obiektywnie trudnej, aby dochować wierności sumieniu w studiach, w pracy zawodowej, by nie ulec modnemu dziś konformizmowi, by nie milczeć, gdy drugiemu dzieje się krzywda, ale mieć odwagę wyrażenia słusznego sprzeciwu i podjęcia obrony. «Więcej być». Dzisiejsze «więcej być» młodego człowieka to odwaga trwania pełnego inicjatywy – nie możecie z tego zrezygnować, od tego zależy przyszłość każdego i wszystkich – trwania pulsującego świadectwa wiary i nadziei. «Więcej być» to na pewno nie ucieczka od trudnej sytuacji”. Tamże.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Sens życia jest w zasadzie istotą i celem ludzkiej egzystencji. Pytanie o sens życia pojawia się w wielu systemach filozoficznych na całym świecie. Jednakże nie ma na nie jednoznacznej odpowiedzi. To każdy z nas, indywidualnie powinien odpowiedzieć sobie na to pytanie.

Często jest tak, że człowiek szczęśliwy, zadowolony nie pyta o sens życia. To pytanie pojawia się dopiero w przypadku gdy jesteśmy smutni, gdy cierpimy, jesteśmy rozżaleni. A przecież każdy z tych stanów emocjonalnych jest właśnie składową naszego bytu. Rozważając o celu ludzkiej egzystencji, pamiętajmy, że nasze życie, istnienie ma sens samo w sobie.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Juliusz Słowacki napisał *Balladynę* w roku 1834 w Genewie, natomiast wydał ją pięć lat później, w 1839 roku w Paryżu. Utwór ten jest dramatem w pięciu aktach. Po raz pierwszy zaprezentowano *Balladynę* na scenie w 1862 roku. Słowacki doskonale przedstawił w swoim utworze dążenie, wręcz żądzę władzy, a także dorastanie do roli zbrodniarza. Mistrzowsko wplótł do dramatu elementy fantastyczne, jak i wierzenia ludowe. Bohaterki tego utworu, siostry Balladyna i Alina, zostały przedstawione na zasadzie kontrastu, gdzie Balladyna jest uosobieniem zła natomiast Alina, dobra. Przez większą część dramatu zło zwycięża i dopiero na samym końcu role się odwracają, a dobro odzyskuje władzę.

FILON

Nudzi mię ten stary,

W głowie ma jakieś bezcielesne mary,

Pewnie oszalał samotnością, postem.

PUSTELNIK

Cierpienie myśli jest kolącym ostem,

Lecz rzeczywistość... o! ta jak żelazo

Rani, zabija...

FILON

O tym inną razą

Mówić będziemy, a przekonam ciebie,

Że smutek serca...

PUSTELNIK

Niechaj cię pogrzebie...

J. Słowacki, *Balladyna*,
wyd. Ibis, Poznań 2018,
s. 22.

Przedstawiony cytat ukazuje dialog Filona i Pustelnika, który bezpośrednio dotyka sensu życia. Szczególnie słowa Pustelnika zapadają głęboko w pamięć. Nie istnieje tylko sfera duchowa życia, lecz także rzeczywistość, która może być bardzo bolesna, ale z którą każdy z nas musi się zmierzyć. Może to być bardzo trudne, jednak nie da się od tego uciec. Wtedy też mogą się pojawić pytania o sens życia.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Pytanie o to kim jestem, stawiacie sobie zapewne już od dawna. Jest to pytanie poniekąd najciekawsze. Pytanie podstawowe. Jaką miarą mierzyć człowieka? Czy mierzyć go miarą sił fizycznych, którymi dysponuje? Czy mierzyć go miarą zmysłów, które umożliwiają mu kontakt z zewnętrznym światem? Czy mierzyć go miarą inteligencji, która sprawdza się poprzez wielorakie testy czy egzaminy?

Jan Paweł II, *Prawdziwy wymiar człowieka. Spotkanie Ojca Świętego Jana Pawła II z młodzieżą akademicką*, Warszawa, 3.06.1979, w: tegoż, *Wyptyń na głębie! Ojciec Święty do młodych Polaków*, Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 2006, s. 7.

Życie nie jest zwyczajnym następstwem praw i przypadkowości materii, ale we wszystkim i równocześnie ponad wszystkim jest osobowa wola, jest Duch, który w Jezusie objawił się jako Miłość. Sarkofagi z początków chrześcijaństwa obrazują to pojmowanie nadziei, bowiem w obliczu śmierci pytanie o sens życia jest nieuniknione. Postać Chrystusa przedstawiają na antycznych sarkofagach przede wszystkim dwa obrazy: filozofa i pasterza. Na ogół filozofia nie była wówczas rozumiana jako trudna dyscyplina akademicka, jak przedstawia się ją dzisiaj. Filozof był raczej tym, który potrafił nauczać podstawowej sztuki: sztuki bycia prawym człowiekiem, sztuki życia i umierania.

SpS 5-6.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Panie, przenikasz i znasz mnie,
Ty wiesz, kiedy siadam i wstaję,
Z daleka przenikasz moje zmysły,
widzisz moje działanie i mój spoczynek
i wszystkie moje drogi są Ci znane.
Ty ogarniasz mnie zewsząd
i kładziesz na mnie swą rękę.
Przedziwna jest dla mnie Twa wiedza,
zbyt wzniosła: nie mogę jej pojąć.
Ty bowiem utworzyłeś me nerki,

Ps 139,
1-3.5-6.13-16.23-24.

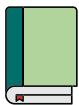
Ty utkałeś mnie w łonie mej matki.
Dziękuję Ci, że mnie stworzyłeś tak cudownie,
godne podziwu są Twoje dzieła.
I dobrze znasz moją duszę,
nie tajna Ci moja istota,
kiedy w ukryciu powstawałem,
utkany w głębi ziemi.
Mnie w załóżku widziały Twoje oczy
i w Twojej księdze zostały spisane wszystkie;
dni, które zostały przeznaczone,
choć żaden z nich [jeszcze] nie nastał.
Wybadaj mnie, Boże, i poznaj me serce;
doświadcź mnie i poznaj moje troski,
i zobacz, czy jestem na drodze nieprawości,
a skieruj mnie na drogę odwieczną!

KKK 27;
por. 28-35.

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Pragnienie Boga jest wpisane w serce człowieka, ponieważ został on stworzony przez Boga i dla Boga. Bóg nie przestaje przyciągać człowieka do siebie i tylko w Bogu człowiek znajdzie prawdę i szczęście, których nieustannie szuka. Szczególny charakter godności ludzkiej polega na powołaniu człowieka do łączności z Bogiem. Człowiek jest zaproszony do rozmowy z Bogiem już od chwili narodzin: istnieje on bowiem tylko dlatego, że stworzony przez Boga z miłości jest zawsze z miłości zachowywany, i nie żyje w pełnej zgodności z prawdą, jeżeli w sposób wolny nie uzna tej miłości i nie odda się Stworzycielowi.

IV. LITERATURA

Benedykt XVI, *Enc. Spe salvi. O nadziei chrześcijańskiej*, Wydawnictwo M, Kraków 2007.

- Galarowicz J., *Człowiek jest osobą. Podstawy antropologii filozoficznej Karola Wojtyły*, wyd. Antyk, Kęty 2000.
- Głaz S., *Sens życia*, Wydawnictwo WAM, Kraków 1998.
- Grulkowski B., *Postawy «być» i «mieć» a poczucie sensu życia*, wyd. Szymon Kujawski, Gdańsk 1998.
- Guardini R., *Wolność, łaska, los. Rozważania o sensie istnienia*, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 1995.
- Jak odkrywać sens ludzkiego życia*, red. J. Augustyn, Wydawnictwo WAM, Kraków 1997.
- Jan Paweł II, *Prawdziwy wymiar człowieka. Spotkanie Ojca Świętego Jana Pawła II z młodzieżą akademicką*, Warszawa, 3.06.1979, w: tegoż, *Wypłyn na głębię! Ojciec Święty do młodych Polaków*, Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 2006, s. 5-10.
- Jan Paweł II, *Serce pragnie sensu. Motywy życia i nadziei*, wyd. Grupa IMAGE, Warszawa 1991.
- Kongregacja Nauki Wiary, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002.
- Kowalczyk S., *Z refleksji nad człowiekiem. Człowiek – społeczność – wartość*, wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1995.
- Krąpiec M., *Ja – człowiek*, wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1991.
- Pronzato A., *Tysiąc jeden powodów, aby żyć*, wyd. Salwator, Kraków 2005.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Biblia Tysiąclecia*, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.
- Sens choroby, sens śmierci, sens życia*, red. H. Bortnowska, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 1993.
- Słowacki J., *Balladyna*, wyd. Ibis, Poznań 2018.
- Styczeń T., *Urodziłeś się, by kochać*, wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1993.
- Swieżawski S., *Istnienie i tajemnica*, wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1993.
- Tomasz z Akwinu, św., *Traktat o człowieku t. 1-2*, wyd. Atlaya, Warszawa 2002..